

**PROCEDURY REAGOWANIA
W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA
ZEWNĘTRZNYCH I WEWNĘTRZNYCH
ZAGROŻEŃ FIZYCZNYCH
W SZKOLE PODSTAWOWEJ
IM. KS. MARIANA WIEWIÓROWSKIEGO
W GOMULINIE**

Podstawa prawna:

1. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 1982 r. Nr 35, poz. 228 ze zmianami)
2. Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. Nr 35, poz. 230 ze zmianami)
3. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485 ze zmianami)
4. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. Nr 30, poz. 179 ze zmianami)
5. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r., poz. 59 ze zmianami)
6. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. 1997 Nr 88, poz. 553 ze zmianami)
7. Ustawa z 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U Nr 9, poz. 59 ze zmianami)
8. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury "Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta"(Dz. U. 2011 r. Nr 209, poz. 1245 ze zmianami)
9. Ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych. (Dz. U. 2018 r., poz. 1000)
10. Statut szkoły.

ZAGROŻENIA ZEWNĘTRZNE

Do najczęściej występujących zewnętrznych zagrożeń fizycznych należą: podejrzenie podłożenia ładunku wybuchowego, podejrzenie otrzymania podejrzonej przesyłki, włamanie do szkoły połączone z kradzieżą, agresywne zachowanie ucznia, wtargnięcie osoby posiadającej broń, wtargnięcie terrorysty do szkoły, zagrożenie wybuchem pożaru lub wybuch pożaru, zagrożenie niebezpiecznymi środkami chemicznymi lub biologicznymi, zagrożenie katastrofą budowlaną i zagrożenie siłą żywiołową.

W niemal każdym z powyższych przypadków dochodzi do ogłoszenia **alarmu i ewakuacji** uczniów oraz personelu szkoły. Sposób ich przeprowadzenia jest znany wszystkim, a ćwiczenia w przeprowadzaniu ewakuacji odbywają się raz w roku szkolnym.

I. POŻAR W SZKOLE. EWAKUACJA W TRAKCIE LEKCJI I PRZERWY – ZASADY POSTĘPOWANIA PO OGŁOSZENIU ALARMU W SZKOLE

Alarm lokalny w szkole jest ogłaszany w konsekwencji wystąpienia zagrożeń i ma na celu **zapewnienie bezpieczeństwa w razie zagrożenia życia i zdrowia dzieci oraz pracowników** przebywających na terenie szkoły.

Najważniejszym działaniem, jakie należy podjąć w przypadku stwierdzenia zagrożenia, jest jak najszybsze powiadomienie o niebezpieczeństwie wszystkich osób znajdujących się w strefie zagrożenia i natychmiastowe podjęcie działań mających na celu ratowanie zdrowia i życia osób zagrożonych. W tym celu korzystamy z sygnału alarmu lokalnego, którym w szkole są **trzy sygnały dzwonka**, trwające około 10 sekund każdy, następujące bezpośrednio po sobie.

Alarm lokalny w szkole jest sygnałem, który jest znany wszystkim uczniom i pracownikom szkoły. Tylko w wypadku, gdy nastąpiło bezpośrednie zagrożenie życia, nauczyciel sam podejmuje decyzję o ewakuacji, nie czekając na ogłoszenie alarmu.

Ogłoszenie alarmu podczas zajęć lekcyjnych

Szczegółowe obowiązki pracowników szkoły:

kierownik akcji ewakuacyjnej – dyrektor szkoły/wicedyrektor

1. O ewakuacji decyduje dyrektor/wicedyrektor, który po otrzymaniu meldunku od nauczyciela lub innej osoby zgłaszającej zagrożenie oraz rozpoznaniu sytuacji podejmuje decyzję o zawiadomieniu służb (policja, straż pożarna) i ogłoszeniu alarmu.
2. Zajmuje pozycję przy wyjściu ewakuacyjnym i czuwa nad sprawnym przebiegiem akcji. kontroluje, czy wszyscy znajdują się poza strefą zagrożenia.
3. Po stwierdzeniu, iż wszyscy opuścili budynek szkoły udaje się na miejsce zbiórki.
4. Po przyjęciu raportu od nauczycieli – opiekunów danej klasy zdaje raport (dane o ilości ewakuowanych) dowódcy Straży Pożarnej.
5. Po przejęciu akcji ratowniczo – gaśniczej przez Straż Pożarną podporządkowuje się w tym zakresie poleceniom dowódcy Straży Pożarnej.

Pracownicy obsługi: sprzątaczką

1. Na polecenie kierownika akcji ewakuacyjnej wykonuje, dzwonkiem elektrycznym lub w przypadku braku prądu dzwonkiem ręcznym, trzy długie dzwonki będące ogłoszeniem alarmu ewakuacyjnego.
2. Otwiera wyjścia ewakuacyjne.
3. Odcina dopływ prądu.
4. Zamyka okna na korytarzach.
5. Kierując się do wyjścia sprawdza w pomieszczeniach, czy nikt nie pozostał.
6. Opuszcza budynek szkoły i udaje się na miejsce zbiórki.

Pracownicy obsługi: pracownik gospodarczo-porządkowy

1. Zamyka główny zawór prądu.
2. Otwiera wyjścia ewakuacyjne.
3. Udaje się na miejsce zbiórki.

W przypadku nieobecności pracownika gospodarczo-porządkowego obowiązki przejmuje sprzątaczką.

Pracownik administracyjny

1. Powiadamia telefonicznie o wybuchu pożaru Straż Pożarną
2. Zabiera dokumenty szkolne (arkusze ocen, księgę ewidencji, księgę uczniów).
3. Udaje się na miejsce zbiórki.
4. W przypadku nieobecności sekretarki obowiązki przejmuje kierownik akcji ewakuacyjnej(powiadamia Straż Pożarną o wybuchu pożaru, zabiera dokumenty).

Nauczyciele:

1. Po usłyszeniu alarmu polecają uczniom zachowanie spokoju, powstanie z miejsc.
2. Uczniowie na polecenie nauczyciela ustawiają się w szeregu i w sposób zorganizowany kierują się do wskazanego wyjścia ewakuacyjnego.
3. W trakcie wychodzenia uczniów na korytarz zamykają okna, jeśli są otwarte, gaszą światło, odłączają od źródła prądu aktualnie podłączone urządzenia i jako ostatni opuszczają klasę.
4. Zamykają drzwi do klasy na klamkę, pozostawiając klucze w zamku na zewnątrz.
5. Nauczyciel idzie jako ostatni dbając o bezpieczeństwo uczniów.
6. Uczniowie poruszają się po prawej stronie korytarzy i klatek schodowych.
7. W przypadku uczniów niepełnosprawnych w czasie opuszczania obiektu trzymają je za rękę, w razie potrzeby zlecając pomoc wyznaczonym wcześniej innym uczniom.
8. Po zajęciu miejsca na miejscu zbiórki w widoczny sposób sprawdzają obecność uczniów w wyprowadzonej przez siebie klasie.
9. Kolejno zdają raport kierownikowi akcji ewakuacyjnej w brzmieniu: **KLASA I. UCZNIÓW OBECNYCH 11. WSZYSCY EWAKUOWANI.** W przypadku braku ucznia nauczyciel natychmiast powiadamia o tym kierującego akcją ewakuacyjną.
10. W spokoju, razem z innymi ewakuowanymi oczekują na ewentualne instrukcje od dowódcy Straży Pożarnej.

Ogłoszenie alarmu pożarowego podczas przerwy międzylekcyjnej

1. Jeżeli alarm zostanie ogłoszony w czasie przerwy, uczniowie ustawiają się w szeregu wzdłuż ścian obok swoich klas i oczekują spokojnie na przyjscie nauczyciela.
2. Po usłyszeniu alarmu nauczyciele przebywający w pokoju nauczycielskim oraz nauczyciele pełniący dyżur na korytarzu szkolnym udają się pod klasę, w której mieli poprzednio lekcje.
3. Uczniowie na polecenie nauczyciela ustawiają się w szeregu i w sposób zorganizowany kierują się do wskazanego wyjścia ewakuacyjnego.
4. Nauczyciel idzie jako ostatni dbając o bezpieczeństwo uczniów.
5. Uczniowie poruszają się po prawej stronie korytarzy i klatek schodowych.
6. W przypadku uczniów niepełnosprawnych w czasie opuszczania obiektu trzymają je za rękę, w razie potrzeby zlecając pomoc wyznaczonym wcześniej innym uczniom.
7. Po zajęciu miejsca na miejscu zbiórki w widoczny sposób sprawdzają obecność uczniów w wyprowadzonej przez siebie klasie.
8. Kolejno zdają raport kierownikowi akcji ewakuacyjnej w brzmieniu: **KLASA I. UCZNIÓW OBECNYCH 11. WSZYSCY EWAKUOWANI.** W przypadku braku ucznia nauczyciel natychmiast powiadamia o tym kierującego akcją ewakuacyjną.
9. W spokoju, razem z innymi ewakuowanymi oczekują na ewentualne instrukcje od dowódcy Straży Pożarnej.

O zagrożeniu należy bezzwłocznie poinformować odpowiednie służby:

- Policja 997
- Straż Pożarna 998
- Pogotowie Ratunkowe 999
- Europejski Telefon Alarmowy 112
- Pogotowie Energetyczne 991
- Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego 987

Najważniejsze zasady, które powinien pamiętać i przestrzegać każdy uczeń z chwilą ogłoszenia alarmu w szkole:

- 1) słuchaj i wykonuj dokładnie polecenia nauczyciela,
- 2) bądź opanowany, nie ulegaj panice,
- 3) po przerwaniu zajęć udaj się na miejsce zbiórki wraz z klasą drogą wskazywaną przez nauczyciela,
- 4) pomagaj osobom słabszym,
- 5) nie lekceważ zagrożenia, nawet wówczas, gdy nie zagraża ci bezpośrednio.

Aby ułatwić ewakuację osób z niepełnosprawnościami możemy wykorzystać następujące techniki ewakuacji osób z niepełnosprawnościami:

- 1) wykorzystanie krzeselka lub wózka inwalidzkiego,
- 2) chwyt kołyskowy-klasyczny sposób przenoszenia małych dzieci,
- 3) wykorzystanie koca lub innego podobnego rozmiarami materiału.

II. WTARGNIĘCIE NAPASTNIKA(TERRORYSTY) DO SZKOŁY. **POSTĘPOWANIE NAUCZYCIELA WSPÓŁPRACA Z POLICJĄ.**

Poniższe rekomendacje odnoszą się do niezbędnej reakcji nauczyciela i dotyczą sytuacji wtargnięcia napastnika z niebezpiecznym narzędziem lub bronią, który strzela do osób znajdujących się na korytarzu i w salach lekcyjnych.

- **Jeżeli nie miałeś szansy na ucieczkę, ukryj się, zamknij drzwi na klucz** (*zabarykaduj się*) - szybkie zamknięcie drzwi może uniemożliwić napastnikowi wejście do pomieszczenia i zabicie kolejnych osób.
- **Wycisz i uspokój uczniów** - wszelkie dźwięki wydostające się z sal lekcyjnych mogą spowodować próbę wejścia napastnika do pomieszczenia lub ostrzelanie sali lekcyjnej przez drzwi czy ścianę.
- **Zaopiekuj się uczniami ze SPEi uczniami**, którzy potrzebują pomocy - należy zwrócić szczególną uwagę na dzieci, które specyficznie reagują na stres i mogą mieć problemy z opanowaniem emocji.
- **Każ bezzwłocznie wyciszyć, wyłączyć telefony** - niespodziewane sygnały telefonów mogą zdradzić obecność osób wewnątrz zamkniętych pomieszczeń i zachęcić napastnika do wejścia.
- **Poinformuj policję wysyłając informację tekstową - SMS o zaistniałej sytuacji** - w przypadku wtargnięcia napastnika do szkoły niezbędnym jest natychmiastowe przekazanie informacji policji.
- **Zasłoń okno, zgaś światło** - należy zaciemnić salę, aby utrudnić obserwację osób zabarykadowanych w salach lekcyjnych przez osoby współpracujące z napastnikami, a znajdujące się na zewnątrz obiektu szkolnego.
- Nie przemieszczaj się – przemieszczanie się może powodować dźwięki lub cień, który może zostać zauważony przez napastników.
- **Stań poniżej linii okien, zejź z światła drzwi** - przebywanie w świetle drzwi rzuca cień i może zostać zauważone przez napastników.
- **Zejź z linii strzału, połóż się na podłodze** - z reguły napastnicy strzelają na wysokości około 1 do 1,5 m. Strzały z broni palnej bez problemu penetrują drzwi i mogą zabić osoby

znajdujące się wewnątrz.

- **Jeżeli padną strzały, nie krzycz** - napastnicy oddając na ślepo strzały przez zamknięte drzwi chcą sprowokować krzyki przerażonych osób i upewnić się czy w salach rzeczywiście nikogo nie ma.
- **Nie otwieraj nikomu drzwi** - interweniujące oddziały policji w przypadku takiej konieczności same otworzą drzwi. Napastnicy mogą zmusić osoby funkcyjne do przekazania komunikatu, który ma spowodować otwarcie drzwi.
- **W przypadku wtargnięcia napastnika do pomieszczenia podejmij walkę**, która może być ostatnią szansą na uratowanie życia - w sytuacji obecności aktywnego strzelca jego celem jest zabicie jak największej liczby ludzi. W takiej sytuacji podjęcie walki może dać jedyną szansę na uratowanie życia.

W przypadku bezpośredniego kontaktu z napastnikami, którzy dążą do przejęcia kontroli nad szkołą:

- **Wykonuj bezwzględnie polecenia napastnika** - wszelkie próby oporu mogą być uznane przez napastników jako akt agresji i zakończyć się śmiercią zakładników.
- **Na żądanie terrorystów oddaj im przedmioty osobiste**, np. telefon - wszelkie próby oszukania napastników mogą zakończyć się śmiercią osoby oszukującej.
- **Poinformuj, że nie możesz wykonać jakiegoś polecenia** - w takim przypadku ewentualne niewykonanie polecenia napastników nie zostanie potraktowane jako próba oporu.
- **Nie patrz terrorystom w oczy, unikaj kontaktu wzrokowego** - w takiej sytuacji patrzenie w oczy może zostać uznane za akt prowokacji i agresji.
- **Nigdy nie odwracaj się plecami do napastnika** - odwracanie plecami może zostać uznane jako akt agresji czy lekceważenia, utrudnia także orientację w sytuacji.
- **Nie zwracaj na siebie uwagi** - niezwracanie na siebie uwagi może zwiększyć szansę na uratowanie życia w przypadku, gdy zamachowcy zdecydują się zabić kogoś dla przykładu.
- **Nie lekceważ napastnika i nie bądź agresywny** - brak szacunku i agresja mogą zostać ukarane przez zamachowców.
- **Nie oszukuj terrorysty** - oszustwo może zostać potraktowane jako brak szacunku czy agresji i zostać ukarane.
- **Uspokój uczniów, zawsze zwracaj się do nich po imieniu** - zwracanie się do uczniów po imieniu pozwala na ich spersonalizowanie, co może spowodować lepsze ich traktowanie przez zamachowców.
- **Poinformuj napastnika o uczniach ze schorzeniami** - wiedza ta w konsekwencji obniży agresję ze strony zamachowców wobec dzieci, których zachowanie odstaje od reszty.
- **Pytaj zawsze o pozwolenie**, np. gdy chcesz się zwrócić do uczniów - każda aktywność podjęta bez zgody zamachowców może zostać potraktowana jako akt oporu czy agresji i w konsekwencji ukarana.
- **Zawsze korzystaj z dobrej woli terrorysty** - nigdy nie wiadomo, kiedy kolejny raz będziemy mogli napić się czy zjeść posiłek.

W przypadku działań antyterrorystycznych podjętych przez policję:

- **Nie uciekaj z miejsca zdarzenia**, nie wykonuj gwałtownych ruchów – możesz zostać uznany za terrorystę - policja w trakcie operacji odbijania zakładników nie jest w stanie odróżnić napastników od ofiar.
- **Nie próbuj pomagać służbom ratowniczym**, dyskutować z nimi - próba pomocy siłom bezpieczeństwa bez ich wyraźnej zgody czy prośby może zostać potraktowane jako akt agresji.
- **Położ się na podłodze, trzymaj ręce z otwartymi dłońmi najlepiej na wysokości głowy** - taka pozycja pozwala widzieć ewentualne niebezpieczne narzędzia będące w posiadaniu zamachowców, którzy wtopili się w szeregi zakładników.

- **Śluchaj poleceń i instrukcji grupy antyterrorystycznej**, poddawaj się jej działaniom - postawa taka ułatwia działania policji, a także identyfikację zamachowców, którzy próbują się wtopić w szeregi napastników.
- **Nie trzymaj oczu w przypadku użycia gazów łzawiących** - tarcie oczu tylko pogarsza skutki użycia gazu łzawiącego.
- **Pytaj o pozwolenie zaopiekowania się swoimi uczniami** - wszelkie samowolne działania mogą zostać potraktowane jako akt agresji i mogą utrudnić akcję ratunkową.
- **Odpowiadaj na pytania funkcjonariuszy** - policja zbiera kluczowe informacje mające się przyczynić do skutecznej akcji uwolnienia zakładników i identyfikacji zamachowców.
- **Bądź przygotowany na traktowanie siebie jako potencjalnego terrorysty dopóki twoja tożsamość nie zostanie potwierdzona** - w pierwszej fazie operacji odbijania zakładników policja nie jest w stanie odróżnić zakładników od napastników, którzy często próbują się wtopić w tłum i uciec z miejsca ataku.
- **Po wydaniu polecenia wyjścia – opuść pomieszczenie jak najszybciej, oddal się we wskazanym kierunku** - w przypadku interwencji sił bezpieczeństwa należy wykonać polecenia dokładnie tak, jak tego chcą siły interwencyjne.
- **Nie zatrzymuj się dla zabrania rzeczy osobistych, zawsze istnieje ryzyko wybuchu lub pożaru** - najważniejsze jest uratowanie życia i zdrowia, a dopiero później ratowanie dóbr materialnych.

III. PODŁOŻENIE ŁADUNKU WYBUCHOWEGO – POSTĘPOWANIE W WYNIKU ZAMACHU BOMBOWEGO.

Otrzymanie informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego:

- 1) **prowadząc rozmowę z osobą informującą o podłożeniu ładunku wybuchowego zapamiętaj jak największą ilość szczegółów** - uzyskane informacje/szczegóły mogą być istotne dla policji dla identyfikacji sprawcy alarmu,
- 2) **zapisz natychmiast wszystkie uzyskane lub zapamiętane informacje** - w przypadku stresującej sytuacji po pewnym czasie możesz mieć problemy z przypomnieniem sobie istotnych informacji,
- 3) **poinformuj niezwłocznie o otrzymaniu zgłoszenia osobę odpowiedzialną w szkole za uruchomienie procedury** - osoba odpowiedzialna może zarządzić ewakuację całości personelu szkoły,
- 4) **po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocznij ewakuację zgodnie z planem ewakuacji** - ewakuacja musi być rozpoczęta niezwłocznie po ogłoszeniu odpowiedniego sygnału. Ma ona na celu ochronę personelu przed skutkami ewentualnej eksplozji ładunku,
- 5) **nie używaj telefonu komórkowego** - eksplozja ładunku może zostać zainicjowana falami emitowanymi przez telefon komórkowy,
- 6) **sprawdź, jeżeli możesz, czy w klasie pozostały przedmioty, które nie należą do jej wyposażenia** - stwierdzenie obecności nieznanego przedmiotu w klasie może przyspieszyć akcję policji zminimalizować skutki ewentualnej eksplozji,
- 7) **bezwzględnie wykonuj polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb** - w trakcie uruchomienia procedury niezbędna jest dyscyplina i niezwłoczne wykonywanie wszystkich poleceń osoby kierującej sytuacją kryzysową,
- 8) **w miejscu ewakuacji policz wszystkie dzieci i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi** - szybkie sprawdzenie obecności wszystkich dzieci, ułatwi zakończenie ewakuacji całości personelu szkoły,
- 9) **poinformuj rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu** - informacja ta pozwoli rodzicom na sprawny odbiór dzieci i nie spowoduje blokowania dróg ewakuacyjnych.

IV. PODŁOŻENIE PODEJRZANEGO PAKUNKU – POSTĘPOWANIE W SYTUACJI KRYZYSOWEJ

Podejrzany pakunek to przesyłka z ładunkiem wybuchowym lub nieznaną substancją. W przypadku podejrzenia jejotrzymania:

- 1) **odizoluj miejsce znajdowania się podejrzanego pakunku** - należy założyć, że podejrzany pakunek jest ładunkiem wybuchowym, dopóki taka ewentualność nie zostanie wykluczona,
- 2) **nie dotykaj, nie otwieraj i nie przesuwał podejrzanego pakunku** - w przypadku ładunku wybuchowego może on eksplodować w trakcie próby manipulowania,
- 3) **okryj pakunek w przypadku stwierdzenia wydobywania się z niego innej substancji** (tylko jeżeli czas na to pozwala) - okrycie pakunku w przypadku wycieku nieznaną substancji może ograniczyć jej rozprzestrzenianie się,
- 4) **poinformuj o stwierdzeniu pakunku osobę odpowiedzialną za uruchomienie procedury** - osoba odpowiedzialna może zarządzić ewakuację całości personelu szkoły,
- 5) **po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocznij ewakuację zgodnie z planem ewakuacji** - ewakuacja ma na celu ochronę personelu przed skutkami ewentualnej eksplozji ładunku,
- 6) **nie używaj telefonu komórkowego** - eksplozja ładunku może zostać zainicjowana falami emitowanymi przez telefon komórkowy,
- 7) bezwzględnie wykonuj polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową, funkcjonariuszy służb,
- 8) **w miejscu ewakuacji policz wszystkie dzieci** i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi,
- 9) **poinformuj rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu** - informacja ta pozwoli rodzicom na sprawny odbiór dzieci i nie spowoduje blokowania dróg ewakuacyjnych.

V. SKAŻENIE CHEMICZNE LUB BIOLOGICZNE SZKOŁY – PROCEDURY POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU UWOLNIENIA SIĘ NIEBEZPIECZNYCH DLA LUDZI I ŚRODOWISKA SUBSTANCJI CHEMICZNYCH ORAZ ZASTOSOWANIA BRONI BIOLOGICZNEJ.

Przez zagrożenie chemiczne rozumiemy uwolnienie niebezpiecznych dla ludzi i środowiska pierwiastków chemicznych oraz ich związków, mieszanin lub roztworów występujących w środowisku lub powstałych w wyniku działalności człowieka.

SYTUACJA, GDY NASTĄPIŁO SKAŻENIE SZKOŁY (SZKOŁA OTRZYMUJE INFORMACJĘ O MOŻLIWYM SKAŻENIU SUBSTANCJĄ CHEMICZNĄ/BIOLOGICZNĄ - TELEFON O ZAMIARZEATAKU).

Należy wówczas:

- 1) zaalarmować wszystkich przebywających na terenie szkoły, a osoby przebywające na zewnątrz ewakuować do budynku szkoły przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru,
- 2) natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby - policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego ataku,
- 3) w budynku szkoły, zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne,
- 4) w miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i odtrutki - maski pyłowe, gazę, wate, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, środki pobudzające krążenie, spirytus do zmywania skóry,
- 5) przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia

- środka biologicznego lub chemicznych do wnętrza pomieszczeń częsta zmiana tamponu lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym pochłanianiem substancji,
- 6) powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz prac wymagających dużego wysiłku,
 - 7) do chwili odwołania alarmu lub zarządzenia ewakuacji nie wolno opuszczać uszczelnionych pomieszczeń, przebywać w pobliżu okien i innych otworów wentylacyjnych,
 - 8) oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

**SYTUACJA, GDY SZKOŁA ZOSTAŁA SKAŻONA SUBSTANCJĄ CHEMICZNĄ/
BIOLOGICZNĄ, A ZAGROŻENIE ZOSTAŁO WYKRYTE NATYCHMIAST LUB SZYBKO
PO JEGO POJAWIENIUSIĘ.**

Należy wówczas:

- 1) nie dotykać i nie wąchać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy,
- 2) aby zapobiec rozprzestrzenianiu się substancji, przykryć ją np. kocem,
- 3) pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów,
- 4) opuścić pomieszczenie, w którym wykryto/stwierdzono obecność podejrzanej substancji i nie wpuszczać do niego innych osób,
- 5) powiadomić osobę odpowiedzialną za zarządzanie kryzysowe w szkole - dyrektora, zastępcę dyrektora, osobę upoważnioną przez dyrekcję,
- 6) zaalarmować wszystkie osoby przebywające na terenie szkoły i ewakuować je w rejon ewakuacji, przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru,
- 7) natychmiast po ogłoszeniu ewakuacji powiadomić odpowiednie służby - policja, straż pożarna, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego zagrożenia,
- 8) jeśli miał miejsce kontakt z substancją, należy: umyć dokładnie ręce wodą i mydłem, zdjąć ubranie, które miało kontakt z podejrzaną substancją i włożyć do plastikowego worka,
- 9) po kontakcie z substancją nie wolno: jeść, pić, palić do czasu uzyskania zgody odpowiednich służb - policja, straż pożarna, wyspecjalizowana jednostka zwalczania skażeń i zakażeń,
- 10) w obiekcie – budynku, do którego nastąpiła ewakuacja należy zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne,
- 11) sporządzić listę osób, które miały kontakt z podejrzaną substancją albo znalazły się w odległości ok. 5 m od niej, listę przekazać policji,
- 12) w miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i odtrutki - maski pyłowe, gazę, wate, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, środki pobudzające krążenie, spirytus do zmywania skóry,
- 13) przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środków biologicznego lub chemicznych do wnętrza pomieszczeń - częsta zmiana tamponu lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym pochłanianiem substancji,
- 14) powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz prac wymagających dużego wysiłku,
- 15) oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

**SYTUACJA, GDY SZKOŁA ZOSTAŁA SKAŻONA SUBSTANCJĄ CHEMICZNĄ/
BIOLOGICZNĄ, A ZAGROŻENIE ZOSTAŁO WYKRYTE PÓŹNO, NP. GDY POJAWIŁY SIĘ
OBJAWY REAKCJI NA SUBSTANCJĘ LUB/I OGNISKAZACHOROWAŃ:**

Należy wtedy:

- 1) nie dotykać i nie wąchać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy,
- 2) powiadomić osobę odpowiedzialną w szkole za zarządzanie kryzysowe - dyrektora, zastępcę dyrektora, osobę upoważnioną przez dyrekcję,
- 3) przykryć substancję np. kocem, aby zapobiec jej rozprzestrzenianiu się,
- 4) pozamykać okna oraz drzwi, nie dopuścić do przeciągów,
- 5) opuścić pomieszczenie, w którym wykryto/stwierdzono obecność podejrzanej substancji i nie wpuszczać do niego innych osób,
- 6) ogłosić alarm i wszystkich uczniów, nauczycieli oraz pracowników znajdujących się bezpośrednio poza budynkiem, a przebywających na terenie szkoły ewakuować do wnętrza szkoły,
- 7) natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby - policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego zagrożenia,
- 8) w szkole zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne a budynek szkoły wraz ze wszystkimi obecnymi wewnątrz osobami odizolować od bezpośredniego otoczenia przygotowując się do ewentualnej kwarantanny,
- 9) oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

VI. EPIDEMIA, KATAKLIZM – PROCEDURY POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA SYTUACJI NADZWYCZAJNYCH

1. Stan nadzwyczajny to sytuacja szczególnego zagrożenia, którego nie da się usunąć za pomocą narzędzi już funkcjonujących. Wymaga on sięgnięcia po szczególne środki prawne.
2. Do stanów nadzwyczajnych zaliczamy stan wojenny, stan wyjątkowy oraz stan klęski żywiołowej.
3. W przypadku wystąpienia kataklizmu, epidemii, pandemii lub innego poważnego zagrożenia dla zdrowia i życia ludzkiego Rada Ministrów na wniosek właściwego wojewody lub z własnej inicjatywy, w drodze rozporządzenia, wprowadza stan klęski żywiołowej.
4. W czasie stanu klęski żywiołowej wójt kieruje działaniami prowadzonymi na obszarze gminy w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięcia.
5. Dyrektor szkoły, jego zastępca lub osoba wyznaczona przez dyrektora szkoły postępuje zgodnie z wytycznymi, które są mu przekazywane przez właściwy organ działający w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej.

ZAGROŻENIA WEWNĘTRZNE

Do najważniejszych zagrożeń wewnętrznych w szkole należą: agresywne zachowania ucznia oraz zjawisko tzw. fali, korzystanie przez uczniów z substancji psychoaktywnych, kradzież lub wymuszenia pieniędzy lub przedmiotów wartościowych, pedofilia, pornografia, prostytutka, picie alkoholu, wypadek lub czyn karalny dokonany przez ucznia.

Sytuacje zagrożenia rodzą się w codziennych sytuacjach w szkole, kreowanych przez uczniów, a to przejawia się w:

- systematycznym dokuczaniu, wyśmiewaniu, ośmieszaniu, przezywaniu, robieniu sobie żartów, biciu, popychaniu i kopaniu,
- prezentowaniu dominacji wobec innych, chęci podporządkowania ich, w używaniu gróźb i siły,
- spadku zainteresowania szkołą,
- niechęcią do podejmowania aktywności na rzecz społeczności lokalnej,
- niekontrolowanych - nieadekwatne do wieku i sytuacji - wybuchach gniewu,

impulsywności,

- nastawieniu „na nie” i agresji wobec dorosłych,
- nieprawidłowym zachowaniu się w stosunku do nauczyciela/wychowawcy - chęć dominacji nad kimś silniejszym, stojącym wyżej w hierarchii,
- braku poczucia winy i wstydu, a nawet zadowoleniu z własnych negatywnych zachowań,
- prezentacji postaw społecznych: kradzieży, wandalizmie, picciu alkoholu, testowaniu narkotyków,
- przejawianiu zachowań agresywnych w stosunku do zwierząt,
- fascynacji sytuacjami ukazującymi sceny przemocy, inicjowaniu rozmów na tematy związane z używaniem niebezpiecznych narzędzi,
- ekspresji wyrażanej w pracach szkolnych, ukierunkowanej na zjawiska związane z przemocą, pracach plastycznych obrazujących sceny agresji,
- nadmiernym zainteresowaniem funkcjonowania grup przestępczych (próbach nawiązania kontaktu),
- rozmowach na tematy związane z bronią, przynoszeniu na teren szkoły niebezpiecznych narzędzi (m. in. broni, materiałów wybuchowych),

Przyczyną zagrożeń mogą być także zachowania nauczycieli takie, jak:

- drwina i złośliwość wobec uczniów,
- presja psychiczna, ośmieszanie, lekceważenie,
- agresja słowna - dokuczanie, wyśmiewanie,
- naruszenie nietykalności cielesnej,
- groźby w stosunku do ucznia,
- niesprawiedliwe ocenianie, ograniczanie możliwości rozwoju zainteresowań lub umiejętności ucznia,
- kumoterstwo wśród nauczycieli - tzw. solidarność zawodowa - nauczyciele bronią siebie nawzajem i są w stanie zrobić naprawdę wszystko, by zachować dobre imię,
- brak autorytetu wśród młodzieży.

Rekomendacje dla działań w szkole	
1.	Nie należy bagatelizować żadnego sygnału świadczącego o fakcie zaistnienia zagrożenia. Należy przeciwdziałać temu zjawisku na możliwie wczesnym etapie jego powstawania.
2.	Należy dać możliwość uczniowi poinformowania nauczyciela lub pedagoga o zaistniałej sytuacji związanej z czynnością niebezpieczną, budując atmosferę zaufania.
3.	Należy wyciągać konsekwencje w stosunku do osób dopuszczających się czynów zabronionych.
4.	W ramach działań profilaktycznych podczas lekcji wychowawczych, przy współpracy ze specjalistami, należy informować uczniów o skutkach i konsekwencjach związanych z zagrożeniami w szkole jak i poza nią.
5.	Należy tworzyć przyjazne środowisko pracy i nauki poprzez sprawiedliwe ocenianie, jasne, czytelne, sprawiedliwe normy, przyjazny nadzór nad uczniami, sprawną organizację życia szkolnego.
6.	Należy podejmować działania integrujące zespoły klasowe, poznawanie się uczniów, sprzyjające budowie pozytywnych relacji w klasie.
7.	Należy budować relacje na autorytecie nauczyciela: nauczyciel powinien jasno określić zasady pracy i wymagania wobec uczniów, prowadzić lekcje w sposób zrozumiały, szanować ucznia i udzielać mu wsparcia, sprawować kontrolę w klasie i interweniować w razie zachowania naruszającego normy.

8.	Należy diagnozować sytuacje w szkole w kontekście występowania zagrożeń wewnętrznych w placówce, przeciwdziałania i usuwania oraz monitorować postępy i efekty wprowadzonych działań.
9.	Niezbędna jest edukacja profilaktyczna jako forma merytorycznego wsparcia w zakresie rozwiązywania problemów kierowana do nauczycieli, osób współpracujących z uczniami i rodziców.
10.	Należy organizować rozmowy, pogadanki i dyskusje z rodzicami.

Niektóre z czynów stanowiących fizyczne zagrożenie wewnętrzne w szkole mają znamiona czynów zabronionych. Na zasadach określonych w Kodeksie Karnym odpowiada osoba, która popełniła czyn zabroniony po ukończeniu 17 lat. Określa to art. 10 § 1 Kodeksu Karnego. Także niektóre czyny osoby, która ukończyła 15 lat rozpatrywane są jako przestępstwa – określa je szczegółowo art.10 § 2 KK.

I. AGRESYWNE ZACHOWANIA W SZKOLE - PROCEDURY POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA NA TERENIE SZKOŁY ZACHOWAŃ AGRESYWNYCH, T.J. AGRESJI FIZYCZNEJ I SŁOWNEJ UCZNIĄ LUB NAUCZYCIELA

Cel: Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego w szkole na wypadek wystąpienia na terenie szkoły zachowań agresywnych tj. agresji fizycznej i agresji słownej ucznia wobec ucznia lub nauczyciela.

1. Agresja fizyczna

- Należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie i wyeliminowanie tego zjawiska. Obowiązkiem każdego pracownika szkoły, który zaobserwował atak agresji fizycznej lub został o nim poinformowany jest przerwanie tego zachowania. Pracownik szkoły powinien w sposób stanowczy i zdecydowany przekazać uczestnikom agresji, że nie wyraża zgody na takie zachowanie. Należy mówić dobitnie, głośno, stanowczo, używać krótkich komunikatów. W razie potrzeby należy zadbać o uniemożliwienie dalszego kontaktu między uczniami.
- Należy powiadomić pedagoga i dyrektora szkoły, wychowawcę oraz rodziców agresora i ofiary.
- W przypadku zagrożenia życia (stan nieprzytomny) - pielęgniarka, pedagog lub dyrektor szkoły wzywa natychmiast karetkę pogotowia, nawet bez uzyskania zgody rodziców.
- Opiekę nad uczniem podczas udzielania pomocy medycznej, ale bez możliwości udzielenia zgody na operację, sprawuje osoba wyznaczona przez dyrektora szkoły.
- Decyzję o dalszym leczeniu dziecka podejmują rodzice poszkodowanego.
- Pedagog szkolny i wychowawcy klas przeprowadzają rozmowy z rodzicami obydwu stron/ ze sprawcą i ofiarą. Z rozmów sporządzają notatkę.
- Pedagog szkolny udziela wsparcia ofierze przemocy, wskazuje, jak należy rodzić sobie w kontaktach z innymi.
- W przypadku agresji fizycznej poczucia bezpieczeństwa i wsparcia wymagają również świadkowie ataku. Pedagog szkolny przeprowadza rozmowę ze świadkami przemocy, wyjaśnia im pojęcie agresji, przypomina normy i zasady reagowania na przemoc, ustala działania w podobnych przypadkach.
- W przypadku wszczynania kolejnych ataków przez agresora, z widocznymi skutkami pobicia - szkoła kieruje sprawę na Policję, od postępowania której zależą dalsze losy sprawcy przemocy. Wobec agresora stosuje się konsekwencje przewidziane w statucie szkoły.

2. Agresja słowna

- Należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie i wyeliminowanie tego zjawiska.
- Należy powiadomić wychowawcę klasy i/lub dyrektora, pedagoga szkolnego.
- Wychowawca/pedagog przeprowadza rozmowę z uczniem mającą na celu wyjaśnienie okoliczności zdarzenia. Rozmowę z ofiarą i agresorem należy przeprowadzić osobno.
- Wychowawca/pedagog przeprowadza rozmowę ze sprawcą i ofiarą w celu ustalenia okoliczności zdarzenia, ustala wraz ze sprawcą formę zadośćuczynienia.
- O zaistniałym zdarzeniu należy poinformować rodziców/opiekunów prawnych uczestników zdarzenia.
- Pedagog szkolny udziela wsparcia ofierze przemocy, wskazuje, jak należy rodzić sobie w kontaktach z innymi.
- W przypadku agresji fizycznej poczucia bezpieczeństwa i wsparcia wymagają również świadkowie ataku. Pedagog przeprowadza rozmowę ze świadkami przemocy, wyjaśnia im pojęcie agresji, przypomina normy i zasady reagowania na przemoc, ustala działania w podobnych przypadkach.
- W poważnych przypadkach np. uzyskania informacji o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa ściganego na wniosek poszkodowanego powiadamiana jest Policja.
- Wobec ucznia przejawiającego zachowania agresywne stosuje się konsekwencje przewidziane w statucie szkoły.

II. SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE - PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU ZNALEZIENIA W SZKOLE SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

1. W przypadku **znalezienia podejrzanej substancji odurzającej** na terenie szkoły, należy:
 - zachować szczególne środki ostrożności,
 - zabezpieczyć substancję przed dostępem do niej uczniów oraz ew. jej zniszczeniem,
 - powiadomić dyrektora szkoły, który powiadamia Policję,
 - ustalić (jeżeli to możliwe), do kogo znaleziona substancja należy,
 - przekazać Policji zabezpieczoną substancję oraz informację o zaistniałej sytuacji, opracować i prowadzić projekty edukacyjne dotyczące w/w problematyki.
2. W przypadku **podejrzenia ucznia o posiadanie środków odurzających**, należy:
 - odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie,
 - powiadomić pedagoga szkolnego,
 - powiadomić dyrektora szkoły, dyrektor powiadamia Policję,
 - zażądać od ucznia w obecności innej osoby/pedagoga przekazania posiadanej substancji,
 - zażądać od ucznia pokazania zawartości plecaka oraz zawartości kieszeni,
 - powiadomić rodziców/prawnych opiekunów ucznia,
 - poinformować rodziców o obowiązujących procedurach w szkole,
 - przeprowadzić z uczniem w obecności rodziców dziecka rozmowę o złamaniu obowiązującego prawa szkolnego. W dalszej kolejności należy objąć ucznia działaniami profilaktycznymi lub wychowawczymi. Wsparcia należy udzielić również rodzicom ucznia,
 - podjąć wraz z rodzicami działania profilaktyczne w zakresie posiadania i rozprowadzania środków odurzających.
3. W przypadku **rozpoznania stanu odurzenia ucznia narkotykami**, należy:
 - przekazać uzyskaną informację wychowawcy klasy,
 - poinformować pielęgniarkę/pedagoga szkolnego,
 - w momencie rozpoznania odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie,

- przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki/pedagoga szkolnego,
 - wezwać karetkę pogotowia ratunkowego,
 - poinformować dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji,
 - wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia,
 - przekazać rodzicom informację o obowiązującej procedurze postępowania,
 - przeprowadzić rozmowę z rodzicami oraz z uczniem,
 - zobowiązać rodziców do pomocy dziecku w odstąpieniu odurzania się, wskazać działania, instytucje mogące służyć pomocą w zaistniałej sytuacji,
 - opracować działania profilaktyczne lub wychowawcze pracy z dzieckiem, wdrożyć program wychowawczo-profilaktyczny, monitorować i ewaluować efekty, powiadomić właściwe instytucje zajmujące się zdrowiem ucznia.
4. W przypadku **rozpoznania stanu odurzenia ucznia „dopalaczami”**, należy:
- przekazać uzyskaną informację wychowawcy klasy,
 - w momencie rozpoznania odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie,
 - poinformować pedagoga szkolnego,
 - przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki/pedagoga szkolnego,
 - poinformować dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji,
 - wezwać karetkę pogotowia ratunkowego,
 - wezwać do szkoły rodziców ucznia,
 - przekazać rodzicom informację o obowiązującej procedurze postępowania,
 - przeprowadzić rozmowę z rodzicami oraz z uczniem w ich obecności lub indywidualnie w celu wyciszenia emocji,
 - udzielić pomocy i zobowiązać rodziców do pomocy dziecku w odstąpieniu od odurzania się,
 - opracować działania profilaktyczne lub wychowawcze pracy z dzieckiem, monitorować i ewaluować efekty, powiadomić właściwe instytucje zajmujące się zdrowiem ucznia.
5. W przypadku **odmowy współpracy przez rodziców**:
- szkoła pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji Sąd Rodzinny lub Policję,
 - powiadomione instytucje wdrażają obowiązujące procedury postępowania,
 - szkoła współpracuje z instytucjami w zakresie pomocy i wsparcia ucznia,
 - szkoła udziela informacji i przekazuje dotychczasowe sposoby postępowania z uczniem.

III. PALENIE TYTONIU/PAPIEROSÓW ELEKTRONICZNYCH – PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU STWERDZENIA PALENIA PRZEZ UCZNIĄ TYTONIU/PAPIEROSÓW ELEKTRONICZNYCH

- Odebranie uczniowi papierosów i złożenie do depozytu szkoły.
- Zgłoszenie faktu wychowawcy klasy.
- Wychowawca powiadamia o fakcie rodziców, pedagoga oraz dyrekcję.
- Rozmowa pedagoga dyscyplinująca i profilaktyczna – powiadomienie ucznia w obecności rodziców o konsekwencjach zdrowotnych i prawnych palenia przez osoby niepełnoletnie.
- W przypadku podejrzenia, że w papierosie elektronicznym może znajdować się substancja niedozwolona (psychoaktywna) należy zawiadomić policję.

IV. KRADZIEŻ, WYMUSZENIE - PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA W SZKOLE KRADZIEŻY BĄDŹ WYMUSZENIA PIENIĘDZY LUB PRZEDMIOTÓW WARTOŚCIOWYCH

Cel: określenie sposobu postępowania na wypadek stwierdzenia w szkole przypadku kradzieży lub wymuszenia pieniędzy, przedmiotów wartościowych, dokonanego przez ucznia.

1. Kradzież lub wymuszenie przedmiotu znacznej wartości

- Działania mające na celu powstrzymanie i niwelowanie tego zjawiska winny zostać podjęte bezzwłocznie.
- Osoba, która wykryła kradzież, winna bezzwłocznie powiadomić dyrektora szkoły
- Należy przekazać sprawcę czynu (o ile jest znany i przebywa na terenie szkoły) pod opiekę pedagoga szkolnego lub dyrektora szkoły.
- Należy zabezpieczyć dowody przestępstwa tj. przedmioty pochodzące z kradzieży lub wymuszenia i przekazanie ich Policji.
- Należy zażądać, aby uczeń przekazał skradzioną rzecz, pokazał zawartość torby szkolnej oraz kieszeni we własnej odzieży oraz przekazał inne przedmioty budzących podejrzenie co do ich związku z poszukiwaną rzeczą - w obecności innej osoby, np. wychowawcy klasy, pedagoga szkolnego, dyrektora lub innego pracownika szkoły (należy pamiętać, że pracownik szkoły nie ma prawa samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży ani teczki ucznia. Może to zrobić tylko Policja
- We współpracy z pedagogiem szkolnym należy ustalić okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia.
- Dyrektor szkoły winien wezwać rodziców (opiekunów prawnych) sprawcy i przeprowadzić rozmowy z uczniem w ich obecności. Należy sporządzić notatkę z tej rozmowy podpisaną przez rodziców.
- Należy powiadomić Policję.
- Sprawca winien dokonać zadośćuczynienia poszkodowanemu w kradzieży.

V. PEDOFILIA I UWODZENIE - PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA PEDOFILII W SZKOLE

Cel: Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów, na wypadek zagrożenia wewnętrznego wynikającego z możliwości pojawienia się osób, które psychicznie i fizycznie będą molestowały dzieci i nakłaniały do czynności seksualnych.

Należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie tego zjawiska:

- w pierwszym kroku po stwierdzeniu zagrożenia należy powiadomić dyrektora oraz pedagoga szkolnego,
- w przypadku potwierdzenia informacji o pojawianiu się osób obcych, zaczepiających uczniów, należy bezzwłocznie powiadomić najbliższą placówkę Policji,
- następnie dyrektor szkoły winien przekazać pracownikom szkoły informację o stwierdzonym zagrożeniu,
- wychowawcy klas oraz pedagog szkolny podejmują działania profilaktyczne wśród uczniów w celu wskazania potencjalnego zagrożenia oraz wskazania możliwych form przekazania informacji o osobach, które mogą stwarzać zagrożenie,
- w przypadku stwierdzenia, że uczeń był molestowany, bezzwłocznie powinni zostać powiadomieni rodzice ucznia oraz policja w celu przeprowadzenia czynności sprawdzających, które umożliwią ustalenie sprawcy molestowania,
- dyrektor wzywa do szkoły rodziców ucznia,
- wychowawca lub pedagog szkolny przeprowadza indywidualną rozmowę z uczniem (w obecności rodziców ustala przyczyny i okoliczności zdarzenia),
- wychowawca lub pedagog szkolny przeprowadza rozmowę z rodzicami ucznia sprawcy na temat zdarzenia dyrektor szkoły w porozumieniu z rodzicami ustali działania z

udziałem psychologa dziecięcego lub pedagoga w celu zapewnienia opieki nad uczennicą/uczniem.

Podstawy prawne uruchomienia procedury: Kodeks Karny: art. 197 § 3; art. 200 art. 200a; art. 200b;

VI. PORNOGRAFIA - PROCEDURY POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU ROZPOWSZECHNIANIA PRZEZ UCZNIĄ PORNOGRAFII W SZKOLE

Cel: Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów, na wypadek zagrożenia wewnętrznego związanego z rozpowszechnianiem materiałów o charakterze pornograficznym.

- W przypadku powzięcia przez nauczyciela/rodzica lub inną osobę informacji o rozpowszechnianiu przez ucznia pornografii w Internecie, w szkole należy bezzwłocznie powiadomić dyrektora szkoły oraz administratora sieci o zaistniałym zdarzeniu.
- W przypadku, gdy uczeń przekazuje informację o osobach, które pokazywały materiały pornograficzne, konieczne jest zapewnienie anonimowości w celu uniknięcia ewentualnych konsekwencji, które mogą być związane z przemocą skierowaną wobec tego ucznia przez sprawców zdarzenia.
- Dyrektor szkoły przekazuje informację o stwierdzonym zagrożeniu pracownikom szkoły.
- Wychowawca klasy i pedagog szkolny podejmują działania profilaktyczne wśród uczniów w celu wskazania zagrożeń, jakie niesie za sobą upublicznianie materiałów o charakterze pornograficznym oraz wskazania możliwych konsekwencji tego typu działań.
- Dyrektor wzywa do szkoły rodziców ucznia, który rozpowszechniał materiały pornograficzne.
- Wychowawca lub pedagog szkolny przeprowadza rozmowę z rodzicami ucznia sprawcy na temat zdarzenia.

VII. NIEPRAWIDŁOWE ZACHOWANIA PSYCHOSEKSUALNE W SZKOLE - PROCEDURY POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA PROSTYTUCJI

Cel: Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów, na wypadek zagrożenia wewnętrznego związanego z prostytutką w szkole lub wśród uczniów.

- W przypadku otrzymania informacji o sytuacji, w której uczeń był świadkiem czynności mogących mieć znamiona prostytutki, nauczyciel/pracownik przyjmujący zawiadomienie powinien powiadomić o zaistniałym wydarzeniu dyrektora szkoły.
- W przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 lat, uprawia nierząd, bądź przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji, nauczyciel powiadamia wychowawcę klasy, który powinien wezwać do szkoły rodziców ucznia.
- W przypadku stwierdzenia przez pracownika/nauczyciela, że uczeń/uczennica świadomie lub nie, dopuszczał się czynności, które mogłyby być uznane za prostytuowanie się, powinien wezwać do szkoły rodziców ucznia.
Wychowawca przeprowadza rozmowę z rodzicami oraz z uczniem, w ich obecności. W przypadku potwierdzenia informacji, zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem. W toku interwencji profilaktycznej można zaproponować rodzicom skierowanie dziecka do specjalistycznej placówki i udział dziecka w programie terapeutycznym.
- Jeżeli rodzice ucznia odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a nadal z wiarygodnych źródeł napływają informacje o przejawach demoralizacji ich dziecka, dyrektor szkoły pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji Sąd Rodzinny lub Policję (specjalistę ds. nieletnich).

- W sytuacji, gdy szkoła wykorzystała wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych (rozmowa z rodzicami, ostrzeżenia ucznia, spotkania z pedagogiem, psychologiem i itp.), a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły powiadamia sąd rodzinny lub Policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji.
 - W przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat, przestępstwa ściganego z urzędu lub jego udziału w działalności grup przestępczych, zgodnie z art. 304 § 2 kodeksu karnego, dyrektor szkoły jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję.
 - Dyrektor szkoły winien powiadomić Policję o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.
 - Wychowawca lub pedagog szkolny winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami ucznia sprawcy na temat zdarzenia.
 - Dyrektor szkoły w porozumieniu z rodzicami ustala konieczność podjęcia działań z udziałem psychologa dziecięcego w celu zapewnienia opieki nad uczniem/uczennicą, którzy świadomie lub nie dopuszczali się czynności, które mogłyby być uznane za prostytuowanie się.
- Podstawa prawna: Kodeks Karny: art. 18 § 3, art. 203, art. 204.

VIII. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W SYTUACJI WYSTĄPIENIA NIEPOKOJĄCYCH ZACHOWAŃ SEKSUALNYCH UCZNIÓW W SZKOLE

Cel: Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów, na wypadek zagrożenia wewnętrznego związanego z zachowaniami uczniów o charakterze seksualnym.

Sposób działania

- Nauczyciel lub inny pracownik szkoły pracownik powinien powiadomić wychowawcę klasy i/lub pedagoga szkolnego o przypadkach niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole, a jeżeli jest ich świadkiem, żąda od ucznia zaprzestania czynności i podejmuje z nim rozmowę wychowawczą.
- W przypadku, gdy uczeń przekazuje nauczycielowi informację o niepokojących zachowaniach seksualnych, konieczne jest zapewnienie anonimowości w celu uniknięcia ewentualnych konsekwencji, które mogą być związane z przemocą skierowaną wobec tego ucznia przez uczniów, którzy brali czynny udział w tego typu zachowaniach.
- Wychowawca lub pedagog szkolny przeprowadza rozmowę z uczniem oraz informuje o zaistniałym zdarzeniu rodziców ucznia.
- Jeżeli przeprowadzenie rozmowy z uczniem nie jest wystarczające dla zmiany jego zachowań, wychowawca, pedagog szkolny przekazuje rodzicom informację o zachowaniu ich dziecka, zobowiązując ich do szczególnego nadzoru nad nim.
- Wychowawca może wezwać rodziców ucznia do szkoły i przeprowadzić rozmowę z uczniem w ich obecności oraz ustalić z nimi dalsze wspólne postępowanie z dzieckiem.
- W sytuacji kiedy rodzice odmawiają współpracy lub nie reagują na wezwanie do pojawienia się w szkole, gdy szkoła wykorzystywała dostępne jej metody oddziaływań wychowawczych i nie przynoszą one spodziewanych efektów, a zachowanie ucznia wskazuje na znaczny stopień demoralizacji (np. uprawianie nierzędu), dyrektor szkoły pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji Sąd Rejonowy Wydział Rodzinny i Nieletnich lub Policję – Wydział ds. Nieletnich.
- Gdy zachowanie ucznia może świadczyć o popełnieniu przez niego przestępstwa (np. gwałtu), pedagog szkolny w porozumieniu z dyrektorem szkoły po uprzednim powiadomieniu o zajściu rodziców ucznia, zawiadamia najbliższą jednostkę Policji, która dalej postępuje zgodnie ze swoimi procedurami. Pedagog całe zdarzenie dokumentuje, sporządzając możliwie dokładną notatkę.
- W przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat, przestępstwa ściganego z urzędu lub jego udziału w działalności grup przestępczych,

zgodnie z art. 304 § 2 kodeksu karnego, dyrektor szkoły jako przedstawiciel instytucji jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję.

IX. WYPADEK UCZNIĄ W SZKOLE - PROCEDURY POSTĘPOWANIA PRACOWNIKÓW SZKOŁY GWARANTUJĄCE POSZKODOWANEMU W WYPADKU UCZNIOWI NALEŻYTA OPIEKĘ I NIEZBEDNĄ POMOC

Cel: Zapewnienie profesjonalnych działań pracowników szkoły gwarantujących poszkodowanemu w wypadku w szkole uczniowi należyta opiekę i niezbędną pomoc.

Wypadek ucznia jest to nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w czasie po zostawaniu ucznia pod opieką szkoły: na terenie szkoły lub poza jej terenem (w trakcie wycieczki lub wyjścia pod opieką nauczycieli).

1. Udzielenie pierwszej pomocy przedmedycznej poszkodowanemu

- Pracownik szkoły, który powziął wiadomość o wypadku ucznia niezwłocznie zapewnia poszkodowanemu opiekę, w szczególności sprowadzając fachową pomoc medyczną, a w miarę możliwości udzielając poszkodowanemu pierwszej pomocy.
- Udzielenie pierwszej pomocy w wypadkach jest prawnym obowiązkiem każdego pracownika szkoły. Jej nieudzielenie, szczególnie w odniesieniu do osoby odpowiedzialnej za bezpieczeństwo ucznia, skutkuje sankcją karną.
- W sytuacji wypadku ucznia, nauczyciel przerywa lekcję, wyprowadzając uczniów z miejsca zagrożenia, jeżeli miejsce, w którym są lub będą prowadzone zajęcia może stwarzać zagrożenie dla bezpieczeństwa uczniów.
- Pracownik zobowiązany jest do niezwłocznego powiadomienia dyrektora szkoły o sytuacji.

2. Obowiązek powiadamiania i zabezpieczenia miejsca zdarzenia

- W każdym wypadku zawiadamia się niezwłocznie: rodziców poszkodowanego, pracownika szkoły odpowiedzialnego za bezpieczeństwo i higienę pracy, społecznego inspektora pracy, organ prowadzący szkołę lub placówkę oraz radę rodziców.
- W wypadku śmiertelnym, ciężkim i zbiorowym zawiadamia się niezwłocznie prokuratora i kuratora oświaty. O wypadku, do którego doszło w wyniku zatrucia, zawiadamia się niezwłocznie państwowego inspektora sanitarnego. Zawiadomień dokonuje dyrektor lub upoważniony przez niego pracownik szkoły. Fakt ten powiadamiający dokumentuje wpisem w dzienniku zajęć podając datę i godzinę powiadomienia rodziców ucznia o wypadku.
- Przy lekkich przypadkach (brak wyraźnych obrażeń – np. widoczne tylko lekkie zaczerwienienie, zadrapanie, lekkie skaleczenie), po udzieleniu pierwszej pomocy poszkodowanemu uczniowi, powiadamiający o zdarzeniu ustala z nim: potrzebę wezwania pogotowia ratunkowego lub potrzebę wcześniejszego przyjazdu rodzica i godzinę odbioru dziecka ze szkoły w dniu zdarzenia. Informację o powyższych ustaleniach powiadamiający zamieszcza również w dzienniku zajęć.
- W każdym trudniejszym przypadku (widoczne obrażenia, urazy, niepokojące objawy) dyrektor lub upoważniona osoba wzywa pogotowie ratunkowe. W przypadku stwierdzenia przez lekarza potrzeby pobytu ucznia w szpitalu, należy zapewnić uczniowi opiekę w drodze do szpitala.
- Jeżeli wypadek został spowodowany niesprawnością techniczną pomieszczenia lub urządzeń, miejsce wypadku pozostawia się nienaruszone. Dyrektor zabezpiecza je do czasu dokonania oględzin lub wykonania szkicu przez zespół powypadkowy.
- Jeżeli wypadek zdarzył się w czasie wyjścia, imprezy organizowanej poza terenem szkoły, wszystkie stosowne decyzje podejmuje opiekun grupy/kierownik wycieczki i odpowiada za nie. Do czasu rozpoczęcia pracy przez zespół powypadkowy dyrektor zabezpiecza miejsce wypadku w sposób wykluczający dopuszczenie osób

niewołanych.

- Jeżeli czynności związanych z zabezpieczeniem miejsca wypadku nie może wykonać dyrektor, wykonuje je upoważniony przez dyrektora pracownik szkoły.

3. Zespół powypadkowy

Dyrektor szkoły powołuje członków zespołu powypadkowego:

- w skład zespołu wchodzi nauczyciele powołani przez dyrektora szkoły,
- jeżeli w składzie zespołu nie może uczestniczyć pracownik bhp, w skład zespołu wchodzi ZSIP lub inny pracownik przeszkolony w zakresie bhp,
- w składzie zespołu może uczestniczyć przedstawiciel organu prowadzącego, kuratora oświaty,
- przewodniczącym zespołu jest pracownik wyznaczony przez dyrektora.

4. Postępowaniepowypadkowe

Zespół powypadkowy:

- przeprowadza postępowanie powypadkowe i sporządza dokumentację powypadkową
- rozmawia z uczniem (w obecności rodzica lub wychowawcy/pedagoga szkolnego) i sporządza protokół,
- rozmawia ze świadkami wypadku i sporządza protokół; jeżeli świadkami są uczniowie - przesłuchanie odbywa się w obecności wychowawcy lub pedagoga szkolnego, a protokół przesłuchania odczytuje się w obecności ucznia - świadka i jego rodziców,
- sporządza szkic lub fotografię miejsca wypadku,
- uzyskuje pisemne oświadczenie nauczyciela, pod opieką którego uczeń przebywał w czasie, gdy zdarzył się wypadek,
- sporządza protokół powypadkowy nie później niż w ciągu 14 dni od daty uzyskania zawiadomienia o wypadku – protokół powypadkowy podpisują członkowie zespołu oraz dyrektor szkoły,
- przekroczenie 14 dniowego terminu może nastąpić w przypadku, gdy wystąpią uzasadnione przeszkody lub trudności uniemożliwiające sporządzenie protokołu w wyznaczonym terminie. W sprawach spornych rozstrzygające jest stanowisko przewodniczącego zespołu,
- członek zespołu, który nie zgadza się ze stanowiskiem przewodniczącego, może złożyć zdanie odrębne, które odnotowuje się w protokole powypadkowym,
- protokół powypadkowy podpisują członkowie zespołu oraz dyrektor szkoły. Jeżeli do treści protokołu powypadkowego nie zostały zgłoszone zastrzeżenia przez rodziców ucznia poszkodowanego postępowanie powypadkowe uznaje się za zakończone,
- protokół powypadkowy sporządza się w trzech egzemplarzach dla: poszkodowanego, szkoły, która przechowuje go w dokumentacji powypadkowej wypadku ucznia oraz dla organu prowadzącego lub kuratora oświaty (na żądanie),
- z treścią protokołu powypadkowego i innymi materiałami postępowania powypadkowego zaznajamia się: rodziców poszkodowanego małoletniego, którzy potwierdzają ten fakt podpisem w protokole,
- protokół powypadkowy doręcza się rodzicom ucznia.

5. Składanie zastrzeżeń do protokołupowypadkowego

- W ciągu 7 dni od dnia doręczenia protokołu powypadkowego osoby, którym doręczono protokół, mogą złożyć zastrzeżenia do ustaleń protokołu (są o tym informowani przy odbieraniu protokołu).
- Zastrzeżenia składa się przewodniczącemu zespołu: ustnie i wtedy przewodniczący wpisuje je do protokołu lub na piśmie.
- Zastrzeżenia mogą dotyczyć w szczególności: niewykorzystania wszystkich środków dowodowych niezbędnych dla ustalenia stanu faktycznego, sprzeczności istotnych ustaleń protokołu z zebrany materiał dowodowy.

- Zastrzeżenia rozpatruje organ prowadzący szkołę. Po rozpatrzeniu zastrzeżeń organ prowadzący szkołę może: zlecić dotychczasowemu zespołowi wyjaśnienie ustaleń protokołu lub przeprowadzenie określonych czynności dowodowych, powołać nowy zespół celem ponownego przeprowadzenia postępowania powypadkowego.

6. Dokumentacja

Dyrektor szkoły prowadzi rejestr wypadków. Dyrektor wskazuje prawidłowe zachowania i odstępstwa od niniejszej procedury, informuje o wnioskach i podjętych działaniach profilaktycznych zmierzających do zapobiegania analogicznym wypadkom.

X. CZYN KARALNY POPEŁNIONY PRZEZ UCZNIĄ – PROCEDURY POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU POPEŁNIENIA PRZEZ UCZNIĄ CZYNU KARALNEGO ORAZ UDZIELANIA POMOCY UCZNIOWI BĘDĄCEMU SPRAWCĄ CZYNU KARALNEGO

Cel: Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego w szkole na wypadek popełnienia przez ucznia czynu karalnego oraz udzielenie pomocy uczniowi – sprawcy czynu karalnego.

Przypadek dotyczy czynów zabronionych przez ustawę o postępowaniu w sprawach nieletnich rozumianych jako przestępstwo, przestępstwo skarbowe albo wykroczenie określone w artykułach:

- art. 50a – posiadanie noża, maczety lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu w miejscu publicznym,
- art. 51 – zakłócenie spokoju lub porządku publicznego,
- art. 69 – umyślnie niszczenie, uszkodzenie, usuwanie znaków,
- art. 74 – niszczenie, uszkodzenie, usuwanie znaków ostrzegawczych,
- art. 76 – rzucanie przedmiotami w pojazd mechaniczny,
- art. 85 – samowolne ustawianie, niszczenie, uszkodzenie znaków,
- art. 87 – prowadzenie pojazdu w stanie poużyciu alkoholu,
- art. 119 – kradzież lub przywłaszczenie,
- art. 122 – paserstwo czy linaby ciemienia, wiedzącotym, że pochodziona z kradzieży,
- art. 124 – niszczenie lub uszkodzenie cudzej rzeczy,
- art. 143 – utrudnianie lub uniemożliwianie korzystania z urzędu użytku publicznego.
- Osoba będąca świadkiem/dostrzegła zagrożenie zobowiązania jest do powiadomienia dyrektora szkoły.
- Dyrektor szkoły odpowiada za ustalenie okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia
- W przypadku, gdy sprawca jest znany i przebywa na terenie szkoły, wyznaczone przez niego osoby winny zatrzymać i przekazać go dyrektorowi szkoły lub pedagogowi szkolnemu pod opiekę.
- Dyrektor szkoły winien powiadomić rodziców ucznia o zaistniałym przypadku.
- Dyrektor szkoły jest zobowiązany do niezwłocznego powiadomienia Policji w przypadku, gdy sprawa jest poważna (np. rozbój, uszkodzenie ciała, itp.) lub w przypadku, gdy nieletni sprawca nie jest uczniem szkoły i jego tożsamość jest nieznana. Do jego obowiązków należy także zabezpieczenie ewentualnych dowodów lub przedmiotów pochodzących z przestępstwa i przekazanie ich Policji.

XI. OFIARA CZYNU KARALNEGO – PROCEDURY POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU ZIDENTYFIKOWANIA W SZKOLE UCZNIĄ BĘDĄCEGO OFIARĄ CZYNU KARALNEGO ORAZ UDZIELANIA POMOCY UCZNIOWI BĘDĄCEMU OFIARĄ CZYNU KARALNEGO

Cel: Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego w szkole na wypadek zidentyfikowania w szkole ucznia będącego ofiarą czynu karalnego ucznia oraz udzielenie pomocy uczniowi -

ofierze czynu karalnego.

Sytuacja, w której uczeń stał się ofiarą czynu karalnego zabronionego przez ustawę o postępowaniu w sprawach nieletnich.

- Osoba będąca świadkiem, która dostrzegła zagrożenie, winna udzielić ofierze czynu karalnego pierwszej pomocy (przedmedycznej), bądź zapewnić jej udzielenie poprzez wezwanie lekarza, w przypadku kiedy ofiara doznała obrażeń. Następnie świadek powinien powiadomić o sytuacji dyrektora szkoły.
- Obowiązkiem dyrektora szkoły jest niezwłoczne powiadomienie rodziców ucznia - ofiary czynu karalnego.
- Następnie dyrektor szkoły winien niezwłocznie wezwać Policję, szczególnie w przypadku, kiedy istnieje konieczność profesjonalnego zabezpieczenia śladów przestępstwa, ustalenia okoliczności i ewentualnych świadków zdarzenia.
- W dalszej kolejności ofiara czynu karalnego powinna otrzymać pomoc, wsparcie psychologiczne.

XII. PROCEDURY POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU STWIERDZENIA PRÓB SAMOBÓJCZYCH LUB SAMOBÓJSTWA UCZNI

Jako główne czynniki ryzyka zachowań samobójczych wymienia się: zaburzenia psychiczne (zaburzenia osobowości, depresje, schizofrenia), złe funkcjonowanie społeczne, osierocenie, trudna sytuacja rodzinna, poczucie bezsensu i beznadziejności, fascynacja śmiercią.

Wiele badań potwierdza fakt, że głównymi motywami popełnianych samobójstw są problemy szkolne, ogólnie złe relacje z rodzicami (brak więzi uczuciowej), odrzucenie przez środowisko rówieśnicze i utrata bliskiej osoby.

Każdy pracownik szkoły (pedagogiczny i niepedagogiczny) ma obowiązek zareagowania na wszelkie sygnały o ryzyku zachowania autodestrukcyjnego u ucznia, na niepokojące zachowania uczniów mogące wskazywać na zamiary samobójcze.

W przypadku zaobserwowania lub posiadania informacji, że uczeń planuje podjąć lub podjął próbę samobójczą, każdy pracownik powinien niezwłocznie poinformować o tym dyrektora szkoły.

1. Postępowanie w przypadku stwierdzenia występowania u ucznia czynników wskazujących na ryzyko zachowań samobójczych:

- 1) do zachowań, które powinny zaniepokoić pracowników szkoły, gdyż mogą wskazywać na zamiary samobójcze, należą:
 - mówienie wprost lub pośrednio o samobójstwie,
 - pisanie listów pożegnalnych lub testamentu,
 - przejawianie zainteresowania tematyką śmierci, umierania,
 - mówienie o poczuciu beznadziejności, bezradności, braku wyjścia z sytuacji,
 - okaleczanie się, autoagresja,
 - długotrwały stan smutku, przygnębienia,
 - pozbywanie się osobistych i ważnych dla ucznia przedmiotów,
 - izolowanie się, zamykanie się w sobie,
 - rezygnacja z zajęć, w które dotychczas był zaangażowany.
- 2) każdy, kto zauważy niepokojące sygnały, zobowiązany jest zgłosić swoje obserwacje wychowawcy ucznia lub pedagogowi szkolnemu,
- 3) po odebraniu zgłoszenia wychowawca ucznia wraz z pedagogiem szkolnym dokonują diagnozy zgłoszenia oraz sytuacji szkolnej i rodzinnej ucznia,
- 4) jeśli uznają, że zachodzi taka potrzeba, kontaktują się z rodzicami w celu ustalenia przyczyny niepokojących zmian w zachowaniu ucznia,
- 5) jeżeli wspólne ustalenia potwierdzają obawy o zagrożeniu, informacja przekazywana jest dyrektorowi szkoły,

- 6) wraz z rodzicami ustalane są zasady postępowania wobec ucznia: sposób i zakres kontaktów z rodzicami, a także pomoc psychoterapeutyczna na terenie szkoły lub poza nią.

2. Postępowanie w przypadku posiadania informacji, że uczeń zamierza popełnić samobójstwo (informacja od samego ucznia, kolegów, rodziny, osób postronnych):

- 1) pracownik, który otrzymał informację o zamiarze popełnienia samobójstwa przez ucznia, stara się natychmiast odnaleźć ucznia i powiadomić o sytuacji jego wychowawcę lub pedagoga szkolnego,
- 2) po odnalezieniu ucznia nie pozostawiają ucznia samego, lecz próbują przeprowadzić go w ustronne, bezpieczne miejsce,
- 3) zaufaj swemu podejrzeniu, że młody człowiek może przejawiać tendencje samobójcze.
- 4) powiedz mu, że obawiasz się o niego i staraj się go wysłuchać,
- 5) zadawaj pytania bezpośrednio. Nie obawiaj się pytać wprost, czy myśli o samobójstwie, a jeśli tak, to czy je zaplanował,
- 6) staraj się nie okazywać, że to, co słyszysz, jest dla Ciebie szokujące. Unikaj dyskusji o tym, czy samobójstwo jest dobre, czy złe ani nie prowadź poradnictwa, jeżeli nie masz do tego kwalifikacji. Nie przyrzekaj, że zachowasz zamiary dziecka w tajemnicy, ponieważ może okazać się to niewykonalne,
- 7) nie pozostawiaj dziecka samego, jeżeli uważasz, że zagrożenie samobójstwem ma charakter bezpośredni,
- 8) upewnij się, że dziecko jest bezpieczne i powiadom pedagoga i dyrektora szkoły,
- 9) dyrektor szkoły powiadamia rodziców ucznia i przekazuje go im pod opiekę,
- 10) kiedy wydaje Ci się, że dziecko uporowało się z ostrą fazą kryzysu, śledź uważnie jego dalsze postępy. Wiele osób popełniło samobójstwo po tym, kiedy już wydawało się, że są odnowione i wzmocnione. Należy pamiętać, aby zawsze o zaistnieniu takich sytuacji informować dyrektora szkoły, pedagoga szkolnego, wychowawcę,
- 11) pedagog/wychowawca powinien monitorować dalsze posunięcia wobec ucznia będącego w grupie ryzyka,
- 12) uczeń powinien natychmiast zostać objęty indywidualną opieką psychologiczną i psychoterapeutyczną.

3. Postępowanie w przypadku podjęcia przez ucznia próby samobójczej na terenie szkoły:

- 1) pracownik, po otrzymaniu informacji o próbie samobójczej ucznia, stara się natychmiast go odnaleźć,
- 2) po odnalezieniu ucznia ustala i potwierdza rodzaj zdarzenia, nie pozostawia ucznia samego,
- 3) usuwa przedmioty umożliwiające ponowienie próby,
- 4) stara się dyskretnie przeprowadzić ucznia w bezpieczne, ustronne miejsce,
- 5) jeśli zachodzi taka potrzeba, udziela pierwszej pomocy przedmedycznej,
- 6) jeżeli zachodzi taka potrzeba, wzywa pielęgniarkę szkolną lub pogotowie ratunkowe, policję. Jeśli to możliwe, powinien zadbać, aby interwencja służb przebiegła dyskretnie,
- 7) kiedy pojawi się taka możliwość, powiadamia lub zleca powiadomienie o zdarzeniu dyrektorowi szkoły,
- 8) dyrektor szkoły niezwłocznie zawiadamia rodziców ucznia,
- 9) o próbie samobójczej dyrektor informuje radę pedagogiczną, w celu podjęcia wspólnych działań oraz obserwacji zachowania ucznia po jego powrocie do szkoły.
- 10) pedagog szkolny planuje dalszą strategię postępowania w oparciu o zalecenia specjalisty (psychiatry), które ma na celu zapewnienie uczniowi bezpieczeństwa w szkole, a także atmosfery życzliwości i wsparcia. Ponadto przekazuje rodzicom informacje o możliwościach uzyskania pomocy psychologiczno-pedagogicznej poza szkołą,

- 11) jeśli uczeń wróci do szkoły, należy w trakcie pierwszych z nim kontaktów pamiętać o daniu mu wsparcia, akceptacji, okazaniu zrozumienia,
- 12) należy również ocenić ryzyko ponownej próby samobójczej. Osoby, które raz podjęły próbę zamachu na swoje życie, łatwiej podejmują ponowną próbę. W związku z tym należy dokładnie przeanalizować przyczyny zachowania ucznia i ocenić występowanie czynników ryzyka podejmowania próby samobójczej.

4. Postępowanie w przypadku podjęcia przez ucznia próby samobójczej poza terenem szkoły:

- 1) jeśli próba samobójcza ma miejsce poza szkołą, a rodzic poinformował o zajściu szkołę, dyrektor szkoły lub pedagog szkolny przekazuje rodzicom informacje dotyczące pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- 2) o próbie samobójczej dyrektor informuje radę pedagogiczną pod rygorem tajemnicy służbowej, w celu podjęcia wspólnych działań oraz obserwacji zachowania ucznia po jego powrocie do szkoły przez wszystkich nauczycieli,
- 3) pedagog szkolny planuje dalszą strategię postępowania w oparciu o zalecenia specjalisty (psychiatry), które ma na celu zapewnienie uczniowi bezpieczeństwa w szkole, a także atmosfery życzliwości i wsparcia. Ponadto przekazuje rodzicom informacje o możliwościach uzyskania pomocy psychologiczno-pedagogicznej poza szkołą.

5. Postępowanie w przypadku powrotu ucznia do szkoły po powziętej próbie samobójczej lub dłuższym pobycie w szpitalu (zaburzenia psychiczne):

- 1) warunkiem powrotu do szkoły (po powziętej próbie samobójczej lub dłuższym pobycie w szpitalu w związku z wszelkiego rodzaju zaburzeniami psychicznymi/emocjonalnymi) jest dostarczenie informacji/zaświadczenia od lekarza psychiatry o braku przeciwwskazań do uczenia się dziecka na terenie szkoły w grupie klasowej,
- 2) pedagog współpracując z wychowawcą otacza opieką ucznia poprzez udzielenie wsparcia w postaci rozmów, spotkań. W razie potrzeby wskazuje miejsca, w których jest możliwe skorzystanie z terapii i fachowej opieki specjalistów,
- 3) w przypadku zaistnienia przesłanek mogących świadczyć o pogorszeniu stanu zdrowia rodzic po uzyskaniu takiej informacji ze szkoły, ma obowiązek odebrać dziecko ze szkoły i udać się do odpowiedniego specjalisty,
- 4) przy każdej kolejnej interwencji szkoła wymaga od rodzica przedstawienia zaświadczenia od lekarza o braku przeciwwskazań do kontynuowania nauki w placówce.

6. Postępowanie w przypadku śmierci samobójczej ucznia

- 1) w przypadku śmierci ucznia w wyniku samobójstwa dyrektor szkoły informuje organ prowadzący i nadzorujący szkołę o zaistniałej sytuacji,
- 2) po samobójstwie lub usiłowaniu popełnienia może dojść do zjawiska zakażania się samobójstwem (tzw. Efekt Wertera). Należy zidentyfikować wszystkich uczniów o złym stanie emocjonalnym lub ze skłonnościami samobójczymi i otoczyć ich większą opieką i wsparciem, takie osoby często identyfikują się z samobójcami,
- 3) koledzy szkolni, personel i rodzice powinni być poinformowani o wydarzeniu. Należy również stworzyć możliwość do przepracowania emocji z tym związanych,
- 4) w czasie dyskusji, rozmów nie można dopuścić do gloryfikowania tego typu zachowań oraz do idealizacji osoby samobójcy,
- 5) nie należy organizować uroczystości o charakterze wspominkowym, ani apeli szkolnych, na których informowanoby o zdarzeniu,
- 6) uczniowie powinni uzyskać informację o miejscach, w których uzyskaliby pomoc w czasie kryzysu oraz numery telefonów zaufania,
- 7) pedagog szkolny oraz wychowawcy udzielają pomocy psychologiczno-pedagogicznej innym uczniom szkoły.

7. Informowanie o śmierci dziecka.

1. Powiadomianie o śmierci zawsze powinno się odbywać twarzą w twarz. Należy unikać powiadomiania za pomocą telefonu lub poczty. Jeżeli jest to tylko możliwe. Powinno się odbywać w mieszkaniu, nigdy w progu drzwi
2. Prawidłowe powiadomianie o śmierci musi spełnić następujące warunki:
 - 1) dostarczyć niezbędne informacje,
 - 2) udzielić pierwszego wsparcia dla ofiar,
 - 3) ochronić godność i okazać szacunek wobec ofiary jak i powiadamianej rodziny.
3. Powiadomienie powinno odbyć się możliwie jak najkrótszym czasie.
4. Przed powiadomieniem należy zebrać informacje orelacjach ofiary z osobą powiadamianą, o stanie zdrowia osoby powiadamianej (zwłaszcza choroby serca, krążenia itp.), informacje, które są istotne do przewidywania sposobu reakcji osoby powiadamianej. Osoby powiadamiane mogą reagować w sposób bardzo emocjonalny, mogą potrzebować pierwszej pomocy. Warto przygotować sobie wsparcie pogotowia medycznego, żeby móc umożliwić w razie potrzeby natychmiastową interwencję lekarską.
5. Powiadomienie o śmierci powinno odbywać się przez, co najmniej, dwie osoby. Jedna udziela informacji, druga zaś obserwuje reakcje osoby powiadamianej.
6. Zawiadomienie powinno być możliwie jak najprostsze, bez zbędnych słów i dorabiania różnych teorii. Np. Mam dla pani/pana bardzo złą wiadomość. Pani/pana bliski nie żyje. Powinno się wyrazić współczucie, przykrość i zrozumienie.
7. Trzeba być przygotowanym na udzielenie wszystkich informacji, jakie będzie wymagała osoba powiadamiana. Udzielane informacje powinny być również proste i zwięzłe. Należy unikać drastycznych szczegółów i informacji niepotrzebnych odnoszących się do drugorzędnych elementów sprawy.
8. Należy skupić się na udzieleniu pomocy i wsparcia rodzinie zmarłego, zapytać się czy jest coś, co możemy zrobić dla rodziny zmarłego.
9. Nie należy, po zawiadomieniu o śmierci, zostawiać rodziny zmarłego samych, bez opieki. Należy podać swoje dane kontaktowe (telefon, ewentualnie adres), aby udzielić informacji lub/i wsparcia, w razie potrzeby.
10. W realiach szkolnych rodzina nie powinna dowiadywać się o śmierci ucznia z mediów lub od osób trzecich. Informowanie leży po stronie dyrektora lub pedagoga

XIII. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU STWIERDZENIA PRZEMOCY DOMOWEJ

- Porozmawiać z ofiarą przemocy.
- Zawiadomić: dyrektora szkoły, pedagoga, wychowawcę klasy.
- Rozmowa pedagoga o charakterze wyjaśniająco - wspierającym z uczniem.
- Wypełnić Niebieską Kartę (*procedura NK określona jest odrębnymi przepisami*).
- Dokonać oględzin ciała dziecka (pielęgniarka szkolna). Jeżeli są widoczne ślady pobicia na ciele dyrektor wyznacza osobę, która razem z uczniem uda się do Ośrodka Zdrowia w celu uzyskania zaświadczenia lekarskiego o stanie zdrowia dziecka.
- Powiadomić: Policję, Ośrodek Pomocy Społecznej lub Sąd Rodzinny.
- W razie potrzeby wezwać Policję w celu odseparowania dziecka od sprawców.
- Udzielić ofierze wsparcia i pomocy psychologicznej.
- Sporządzić szczegółową notatkę z przeprowadzonych działań.

„Niebieska Karta”

Procedura "Niebieskiej Karty" obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji

rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.

1. Każdy nauczyciel, który stwierdzi, że w rodzinie ucznia dochodzi do przemocy, jest zobowiązany do wszczęcia procedury „Niebieskiej Karty” i niezwłocznie zawiadamia o tym dyrektora szkoły i szkolnego członka Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego.

2. Nauczyciel, który stwierdzi, że w rodzinie ucznia dochodzi do przemocy, wypełnia formularz „Niebieska Karta – A” w obecności osoby, co do którego istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.

W przypadku braku możliwości wypełnienia formularza "Niebieska Karta - A" z uwagi na nieobecność osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, stan jej zdrowia lub ze względu na zagrożenie jej życia lub zdrowia, wypełnienie formularza "Niebieska Karta – A" następuje niezwłocznie po nawiązaniu bezpośredniego kontaktu z tą osobą lub po ustaniu przyczyny uniemożliwiającej jego wypełnienie.

W przypadku gdy nawiązanie bezpośredniego kontaktu z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, jest niewykonalne, wypełnienie formularza "Niebieska Karta – A" następuje bez udziału tej osoby.

3. Rozmowę z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, przeprowadza się w warunkach gwarantujących swobodę wypowiedzi i poszanowanie godności tej osoby oraz zapewniających jej bezpieczeństwo.

4. W przypadku podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie wobec ucznia niepełnoletniego, czynności podejmowane i realizowane w ramach procedury, przeprowadza się w obecności rodzica, opiekuna prawnego lub faktycznego.

Jeżeli osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie wobec dziecka, są rodzice, opiekunowie prawni lub faktyczni, działania z udziałem ucznia przeprowadza się w obecności pełnoletniej osoby najbliższej.

Jeżeli jest taka możliwość, powinno się zapewnić udział psychologa.

5. Po wypełnieniu formularza "Niebieska Karta – A", osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, przekazuje się formularz "Niebieska Karta – B" 5b. Jeżeli jest to dziecko, formularz "Niebieska Karta – B" przekazuje się rodzicowi, opiekunowi prawnemu lub faktycznemu albo osobie, która zgłosiła podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie.

Formularza "Niebieska Karta – B" nie przekazuje się osobie, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie.

6. Następnie, w terminie nie później niż 7 dni od dnia wszczęcia procedury szkolny członek Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego przekazuje wypełniony formularz "Niebieska Karta – A" do Przewodniczącego Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie.